

Bill O'Connor

**NARCIARSTWO
WYSOKOGÓRSKIE
W ALPACH**

Tom 2

**Sklep Podróżnika
Warszawa 2010**

SPIS TREŚCI

Przedmowa	7
Wstęp	9
Korzystanie z przewodnika	12
Na trasie	15
System schronisk	18
Profilaktyka lawinowa	24
Postępowanie w przypadku zejścia lawiny	33
Ratownictwo śmigłowcowe	36
Strategia bezpieczeństwa w narciarstwie turowym	40
Skale trudności	45
Ekwipunek	49
Trasy	
Alpy Berneńskie: część zachodnia	57
Alpy Berneńskie: część północna	78
Czterotysięczniki Oberlandu Berneńskiego	99
Trawers Alp Urneńskich	121
Tour Soleil	137
Trawers Alp Albula	158
Trasa Wysokogórska w Masywie Berniny	178
Trawers Silvretty	200
Trasa Wysokogórska w Alpach Ötztalskich	220
Trasa Wysokogórska w Alpach Stubajskich	241
Wielka Pętla Ortler	263
Podsumowanie tras	285

RADA DLA CZYTELNIKÓW

Należy pamiętać, że choć autor podjął wszelkie starania w celu zapewnienia dokładności niniejszego przewodnika, mogą zaistnieć zmiany wpływające na jego treść. Przebieg tras na lodowcach może ulec zmianie, a warunki śnieżne mogą dyktować inny przebieg bezpiecznych dróg. Zaleca się również sprawdzić na miejscu kwestie związane z transportem, zakwaterowaniem, zakupami itp.

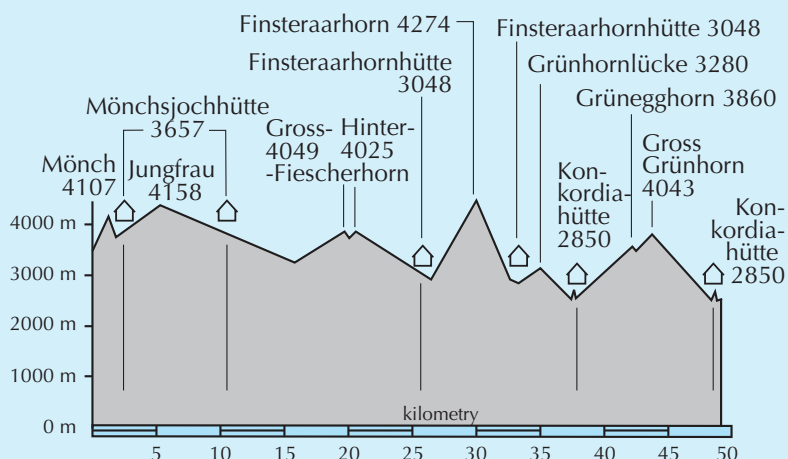
Autor będzie wdzięczny za wszelkie informacje o aktualizacjach i zmianach. Adres e-mail do korespondencji w tej sprawie: bill@oconnoradventure.com.

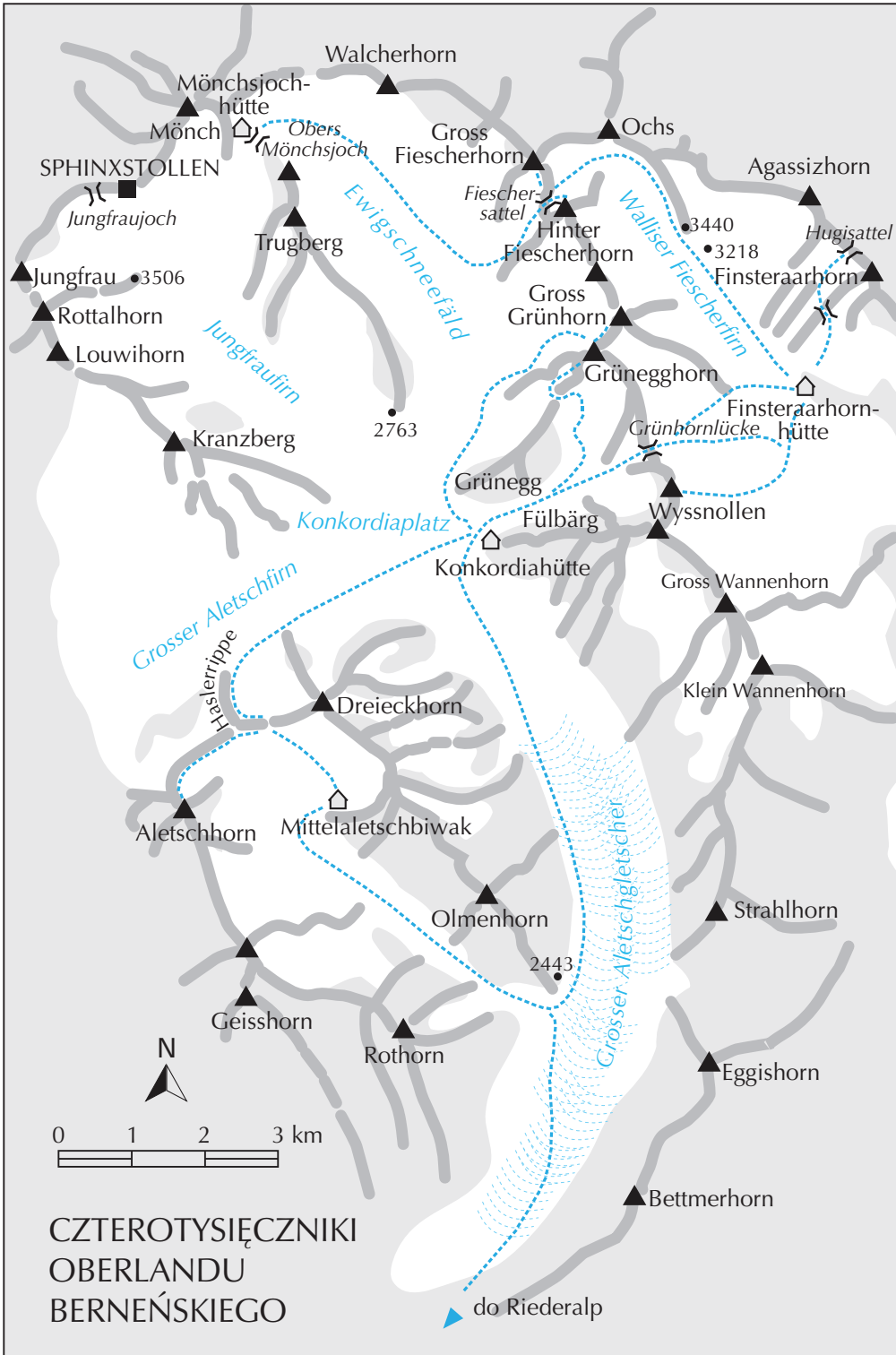
CZTEROTYSIĘCZNIKI OBERLANDU BERNEŃSKIEGO

Opisana w niniejszym rozdziale trasa jest wybitna w sensie dosłownym i w przenośni. Wymaga znakomitych umiejętności zarówno narciarskich, jak i alpinistycznych i z pewnością będzie takim kłaskiem dla każdego „kolekcjonera” szczytów.

Poprzeczka ustawiona jest wysoko tak pod względem wytrzymałości fizycznej, jak odporności psychicznej. Nie dlatego, że jakiś konkretny dzień jest szczególnie trudny lub długi. Chodzi raczej o to, że żaden z etapów nie należy do tych, które moglibyśmy określić jako „dzień odpoczynku”. O ile pogoda i warunki śnieżne dopiszą, codziennie będziemy mieli okazję zdobyć przynajmniej jeden czterotysięcznik i, jeśli wszystko przebiegnie zgodnie z planem, w tydzień zaliczymy siedem alpejskich gigantów, których wysokość przekracza cztery tysiące metrów. Naturalnie nic nie stoi na przeszkodzie, żeby na wędrowkę poświęcić więcej czasu — przeczekać złą pogodę, zrobić sobie dzień

CZTEROTYSIĘCZNIKI OBERLANDU BERNEŃSKIEGO Etapy 1–5

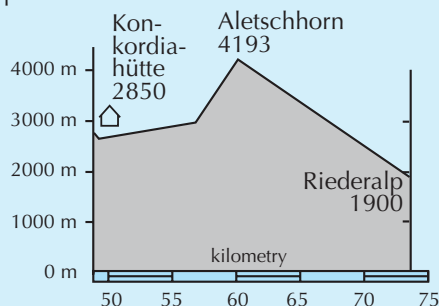

odpoczynku, czy po prostu wejść na jeden z niższych szczytów.

Każda trasa, której założeniem jest zdobycie tylu wysokich wierzchołków, będzie stanowić wyzwanie jeśli chodzi o sprawność fizyczną i motywację. Nie jest dobrym pomysłem podejmować się tego zadania „z marszu”, bez odpowiedniej aklimatyzacji. Przez pierwsze kilka dni może nam być ciężko odnaleźć się na tak dużych wysokościach. Na szczęście początek trasy, choć biegnie przez dość wysoko położone tereny, jest najłatwiejszy. Miejmy jednak na uwadze to, że wjazd kolejką na przeł. Jungfraujoch prosto z miejscowości Grindelwald, wejście na wierzchołek Mönch i nocleg w schr. Mönchslochhütte to z pewnością nienajlepszy sposób na dobrą

CZTEROTYSIĘCZNIKI OBERLANDU BERNEŃSKIEGO
Etap 6

Mönch widziany z Louvihornu. Widoczna z prawej strony linia grzbietu to droga normalna na szczyt.

aklimatyzację. Mało kto uniknie porannego bólu głowy po pierwszym noclegu, dlatego ze szczególną uwagą należy obserwować wszystkich członków grupy. Przyjmujemy dużo płynów, zaś w przypadku, gdybyśmy czuli, że nie jesteśmy w stanie się zaaklimatyzować i zauważymy u siebie pierwsze objawy choroby wysokościowej, zjazd kolejką będzie najszybszym i najbezpieczniejszym sposobem na powrót do doliny.

Nie trzeba chyba przypominać, że wysokie góry i wielkie lodowce zawsze niosą ze sobą poważne zagrożenie. Szczególnie narażają się osoby nieroztropne i źle przygotowane. Przy sprzyjającej pogodzie i dobrej widoczności nawigacja w takim terenie, pośród alpejskich gigantów, jest dość prosta. Największym zagrożeniem są szczeliny, seraki i lawiny oraz duże nachylenie stoków. Na żaden z wierzchołków nie wejdziemy do końca na nartach. Za każdym razem będziemy je musieli w pewnym momencie zdjąć i albo zostawić, albo nieść ze sobą, podchodząc pieszo stromymi, pokrytymi śniegiem zboczami, żlebami lub po oblodzonych skałach. Dlatego też zdolności sprawnego poruszania się w stromym terenie muszą towarzyszyć odpowiednie umiejętności alpinistyczne, w tym biegłość w posługiwaniu się liną i w ratownictwie szczelinowym.

*Bliźniacze szczyty
Fiescherhornu – po
lewej Gross Fie-
scherhorn, 4049 m.
Droga podejścia
prowadzi przez
widoczne obniżenie
na długiej grani łą-
czącej oba szczyty.*

Wielką zaletą tego regionu jest łatwość poruszania się po nim niezależnie od panujących warunków i pogody. Ogromne, połączone ze sobą lodowce stanowią teren względnie łatwy do pokonania na nartach. Pozwala to na przemierzanie się od schroniska do schroniska nawet podczas złej pogody lub przy słabej widoczności. Jeśli pogoda uniemożliwia nawet to, nie wpadajmy w rozpacz. Schroniska są bardzo wygodne i dobrze prowadzone. Zarówno Konkordiahütte jak i Hollandiahütte są przykładem na to, jak przyjemnie może być w schronisku, jeśli jego gospodarzami są ludzie wyrozumiali i pełni entuzjazmu.

W opisie każdego z czterotysięczników podana droga wejścia to najłatwiejszy możliwy wariant. Jest jednak jeden wyjątek. W przypadku Aletschhornu wybrano wariant prowadzący przez żebro Haslerrippe. Stopień trudności AD+ czyni tę drogę raczej niestandardową, jednak przy dobrych warunkach będzie to wspaniały wariant — nie za trudny i obiektywnie bezpieczny. W ostatnich latach warunki śnieżne późną wiosną były doskonałe, dzięki czemu na całej długości podejścia grań Haslerrippe przykryta była grubą warstwą śniegu. Ze schr. Konkordiahütte jest to najszybsza i najbardziej bezpośrednia droga na wierzchołek Aletschhornu. Najprostszą trasę podejścia prowadzi przez schron Mittelaletschbiwak. Wariant ten wydłuża naszą trasę o jeden dzień i łączy się z koniecznością noclegu w niedozorowanym obiekcie, tak więc w tym przypadku musimy być samowystarczalni. Nie powinno to być jednak bardzo uciążliwe, w zamian nocujemy w miejscu położonym wprost bajeczne.

Nasza trasa rozpoczyna się w Grindelwald i kończy na południu w miejscowości Riederalp w dolinie Rodanu.

INFORMACJE PODSTAWOWE

Początek trasy:	Grindelwald
Koniec trasy:	Riederalp i Brig. Riederalp jest zamknięte dla samochodów. Kolejka linowa łączy tę miejscowość z Mörel, skąd kolej Furka-Oberalp zabierze nas do Brig. Z Brig szybkie pociągi dojeżdżają do Bazylei, Berna, Zurychu i Genewy, jak również do Mediolanu i innych miast europejskich. Do Goms dostaniemy się koleją z Mörel, skąd przez Göschenen dotrzemy do Zurychu, Bazylei, Mediolanu i innych miast.
Czas przejścia:	7 dni
Położenie:	Oberland Berneński, łatwo dostępny dzięki kolei na przeł. Jungfrauoch. Zakończenie w pobliżu miejscowości Brig w dolinie Renu w kantonie Valais.
Stopień trudności:	BSA. PD. AD+ w przypadku żebra Haslerrippe.
Najdogodniejszy okres:	połowa marca – maj
Zakwaterowanie i wyżywienie:	Choć sama miejscowość nie jest duża, Grindelwald to popularny i ruchliwy ośrodek narciarski, z pełną ofertą usług. Znajdziemy tu hotele i pensjonaty na każdą kieszeń, jak również wiele restauracji i sklepów — także tych ze sprzętem.
Dojazd:	Samochodem dojeżdżamy autostradą z Berna, Genewy lub Zurychu do Spiez. Stąd od Grindelwald dzieli nas 45 min jazdy bardzo dobrymi drogami. Jeśli zdecydujemy się na podróż koleją , do dyspozycji mamy codzienne bezpośrednie połączenia Inter-City Express (ICE), EuroCity, Intercity, Cisalpino i TGV z wielu miast europejskich do Interlaken. Stąd możemy skorzystać z pośredniego połączenia kolejowego z Grindelwald. Podróżując samolotem , z lotnisk w Zurychu, Bazylei i Genewie możemy dojechać bezpośrednio koleją do Interlaken-Grindelwald. Z lotniska w Bernie do dworca kolejowego dojedziemy taksówką.
Mapy:	Szwajcarskie Mapy Topograficzne (seria brązowa), 1:25 000: 1229 Grindelwald, 1249 Finsteraarhorn, 1268 Lötschental. Ewentualnie jedna, poręczna mapa dla całego obszaru (seria żółta — Wanderkarte), 1:50 000: 264 T Jungfrau. Mapy narciarskie Swisstopo (seria niebieska — Skitourenkarte), 1:50 000: 264 S Jungfrau.

PODSUMOWANIE TRASY

Etap 1: Grindelwald – przeł. Jungfraujoch, 3471 m – Mönch, 4107 m – schr. Mönchsjochhütte, 3657 m

Etap 2: schr. Mönchsjochhütte, 3657 m – Jungfrau, 4158 m – schr. Mönchsjochhütte, 3657 m

Etap 3: schr. Mönchsjochhütte, 3657 m – Gross Fiescherhorn, 4049 m. – Hinter Fiescherhorn, 4025 m – schr. Finsteraarhornhütte, 3048 m

Etap 4: schr. Finsteraarhornhütte, 3048 m – Finsteraarhorn, 4274 m – schr. Finsteraarhornhütte 3048 m – przeł. Grünhornlücke, 3280 m – schr. Konkordiahütte, 2850 m

Etap 5: schr. Konkordiahütte, 2850 m – Gross Grünhorn, 4043 m – schr. Konkordiahütte, 2850 m

Etap 6: schr. Konkordiahütte, 2850 m – Aletschhorn, 4193 m (przez żebro Haslerrippe) – Riederalp, 1900 m

Wariant

Etap 6: schr. Konkordiahütte, 2850 m – schron Mittelaletschbiwak, 3013 m

Etap 7: schron Mittelaletschbiwak, 3013 m – lod. Mittelaletschgletscher – przeł. Aletschjoch, 3614 m – Aletschhorn, 4193 m (przez pn.-wsch. grań) – Riederalp, 1900 m

PRZEBIEG TRASY

Etap 1

Grindelwald – przeł. Jungfraujoch, 3471 m – Mönch, 4107 m – schr. Mönchsjochhütte, 3657 m

Suma podejść:	636 m
Suma zejść:	450 m
Stopień trudności:	PD+. Stroma wspinaczka miktstowa mocno eksponowaną granią. W kilku kluczowych miejscach asekuracja w postaci metalowych słupków z koluchem.
Przeważająca ekspozycja:	pd.
Czas:	3 godz. podejścia z przeł. Jungfraujoch

Dzięki kolejce zębatej na przeł. Jungfraujoch będzie to przyjemny dzień wspinaczki. Bez niej wejście na Mönch byłoby poważnym wyzwaniem. Przy dobrych warunkach zdobycie tego wierzchołka to kilka dodatkowych godzin drogi nadłożonych podczas przejścia do schr. Mönchsjoehütte. Po raz pierwszy Mönch został zdobyty w sierpniu 1857 r. przez zespół, w którego skład wchodził: Christian Almer, Christian Kaufmann, Ulrich Kaufmann i Sigismund Porges.

Dotarłszy koleją na przeł. Jungfraujoch, poprzez złożony system korytarzy kierujemy się do wyjścia na Sphinxstollen. Po wyjściu zakładamy foki i kierujemy się wyratkowaną trasą do dobrze oznakowanego schr. Mönchsjoehütte. Poniżej skalistej południowej grani szczytu Mönch, w miejscu gdzie szlak zakręca, schodzimy z niego i łagodnym zboczem wspinamy się ku podnóżom grani. Tutaj zostawiamy narty i wchodzimy na grań. Teraz przed nami do pokonania kilka stromych skalistych odcinków i wąska śnieżna perć. Wkrótce docieramy do niewielkiej przełęczki u podnóżu nieco trudniejszego skalnego stopnia. Przed nami ostatni odcinek — strome zbocze i ośnieżona grań, na której często tworzą się nawisy. Granią tą dochodzimy na sam szczyt. Zejście prowadzi tą samą drogą. Przy skalnym stopniu możliwy jest

zjazd na linie, a w newralgicznych punktach na grani przygotowane są haki i słupki.

Z miejsca, w którym rozpoczynaliśmy wspinaczkę na Mönch do schr. Mönchsjochhütte wiedzie kilkuminutowy, mniej więcej poziomy trawers.

Etap 2

Schr. Mönchsjochhütte, 3657 m – Jungfrau, 4158 m – schr. Mönchsjochhütte, 3657 m

Suma podejść:	860 m
Suma zejść:	860 m
Stopień trudności:	SAM. PD. Kilka stromych i eksponowanych odcinków, zwłaszcza powyżej siodła Rottalsattel.
Przeważająca ekspozycja:	pd.-wsch.; pn.-wsch. przy podejściu
Czas:	3–4 godz. podejścia

Pd.-wsch. granią z siodła Rottalsattel wiodła droga pierwszego wejścia na Jungfrau (sierpień 1811 r.), poprowadzona przez braci J. i H. Meyerów, którzy szli z dol. Lötschental. Pierwsze zimowe wejście miało miejsce 22–23 stycznia 1872 r. Dokonali tego znani ze swej ekscentryczności alpiniści — Meta Brevoort i William Coolidge oraz ich przewodnicy: Christian i Ulrich Almerowie. Warto wspomnieć, że panna Brevoort, ciotka W.A. Coolidge’a, przybyła na lod. Jungfraufirn na

Jungfrau widziany ze szczytu Trugbergu. Normalna droga podejścia wiedzie granią (na pierwszym planie) na siodło Rottalsattel między niższym szczytem po lewej (Rottalhorn) a głównym wierzchołkiem. Stąd trasa na szczyt biegnie granią na linii nieba.

saniach ciągniętych przez sześciu przewodników. Tschingel, ich suczka rasy beagle, również weszła na sam szczyt! Ogólnie rzecz biorąc, Tschingel miała wspaniały dorobek wspinaczkowy, zważywszy na to, że „zdobyła” w Alpach 30 głównych szczytów, w tym Mont Blanc, oraz około 36 przełęczy. Szczyt Tschingelhorn, 3562 m, na wsch. krańcu grani Petersgrat, został nazwany na jej cześć.

Ze schroniska schodzimy z powrotem do Sphinxstollen. Kontynuujemy zejście na pd.-zach. w kierunku punktu wysokościowego 3506 m, znajdującego się u podnóży wsch. grani Rottalhornu. Trzymając się blisko skał omijamy ją, kierując się na pd., aż do miejsca, gdzie szeroka śnieżna rynna po prawej stronie umożliwi nam wejście na grań powyżej punktu 3506 m. Stąd kierujemy się na zach. w kierunku siodła Rottal-sattel, 3885 m. Pozostajemy po prawej stronie grani, która wyżej łączy się ze szczytem Rottalhorn. Kontynuujemy podejście po przekątnej, ponad urwiskiem, na siodło na wys. 3885 m. Zanim tam dotrzemy, będziemy zapewne zmuszeni do pokonania szczeliny brzeżnej. Przed nią zazwyczaj zostawiamy narty.

Z siodła podchodzimy eksponowanym śnieżnym zboczem na pn.-zach. i pd.-wsch. granią Jungfrau docieramy do skał w rejonie wierzchołka. Pokonujemy je, wspinając się od lewej do prawej strony. Stalowe słupki pozwalają na asekurację na najbardziej eksponowanych odcinkach trasy.

Z miejsca, gdzie zostawiliśmy narty schodzimy drogą podejścia i wracamy do schr. Mönchsjo-chütte, 3657 m, przez Sphinxstollen. To tutaj zazwyczaj w czasie krótkiej drogi powrotnej słabo zaaklimatyzowani narciarze zaczynają zastanawiać się nad sensem i powodem decyzji o rzuceniu wyzwania aż siedmiu czterotysięcznikom.

Etap 3

Schr. Mönchsjoehütte, 3657 m – Gross Fiescherhorn, 4049 m – Hinter Fiescherhorn, 4025 m – schr. Finsteraarhornhütte, 3048 m

Suma podejść:	750 m
Suma zejść:	1200 m
Stopień trudności:	PD. Końcowy odcinek przed przeł. Fieschersattel jest stromy i mocno eksponowany. Przy podejściu na nią prawdopodobnie konieczne będzie pokonanie dużej szczeliny brzeżnej. Podczas zejścia/zjazdu szczególnie uważajmy na szczeliny i spadające seraki.
Przeważająca ekspozycja:	zach. i pd.-zach. przy podejściu; wsch. i pd. przy zejściu
Czas:	4–5 godz. podejścia; łącznie 8 godz.

Fiescherhorn to wspaniała góra, której dwa szczyty połączone są długą, wąską granią przeciętą wyróżniającą się przeł. Fieschersattel. Proponowana tu trasa jest tą samą, którą pokonali w lipcu 1862 r. pionierzy zdobywcy szczytu: H. George i A. Moore wraz z przewodnikami: C. Almerem i U. Kaufmannem. Jest to droga normalna, możliwa do pokonania na nartach.

Po wyjściu ze schroniska przekraczamy przeł. Mönchsjoeh i zjeżdżamy lod. Ewigschneefäld na pd.-wsch., tracąc ok. 300 m wysokości. Kontynuujemy zjazd szerokimi, łagodnymi zboczami lodowca do punktu poniżej pd.-pd.-zach. grani Gross Fiescherhornu. Starając się utrzymać na tej samej wysokości, rozpoczynamy podejście na ukos stromymi stokami lodowca opadającymi z przeł. Fieschersattel, 3923 m, wyraźnie widocznej między wierzchołkami Fiescherhorn.

Podchodzimy prawym (patrząc w górę) brzegiem lodowca, pozostawiając strefę szczelin po naszej lewej stronie. Zbocze wznosi się serią stromych stopni. Szerokim łukiem prowadzi nas najpierw na

pn.-zach. a następnie na zach., do miejsca poniżej przeł. Fieschersattel. Ostatni odcinek prowadzący na przełęcz jest stromy i eksponowany.

Zwykle na przeł. Fieschersattel wchodzimy pieszo, niosąc ze sobą narty. Prawdopodobnie będziemy również musieli pokonać dużą szczelinę brzezną. Przy znacznym oblodzeniu na stromym odcinku ponad szczeliną pomocna może się okazać lina. Po dotarciu na przełęcz (wspaniałe widoki) zostawiamy narty i pieszo wspinamy się na szczyt.

Skalna grań (krótki odcinek wspinaczki o trudności II) zaprowadzi nas w kierunku pn.-zach. na najwyższy z wierzchołków Fiescherhornu, 4049 m. Jest on doskonałym punktem, z którego rozpościera się widok na okoliczne szczyty. Na szczególną uwagę zasługuje niezwykle widok na pd. ścianę Eigeru.

Wracamy na przełęcz. Stąd zapaleni zdobywcy szczytów mogą wejść na nieco niższy z wierzchołków Fiescherhornu, który przy swoich 4025 m należy również zaliczyć do grona alpejskich czterotysięczników. Podchodzimy pn.-zach. granią. Możemy ominąć pierwszy jej odcinek, jeśli założwszy foki przejdziemy na nartach ośnieżonym stokiem na pn.-wsch. zboczu Hinter Fiescherhornu, do miejsca, gdzie można zostawić narty. Ostatni odcinek skalistej grani pokonujemy pieszo.

Zjazd do schr. Finsteraarhornhütte, 3048 m —

Z miejsca, w którym zostawiliśmy narty lub z przeł. Fieschersattel zjeżdżamy na wsch., trawersując szerokie łagodne stoki w stronę szczytu Ochs, 3895 m, zwanego również Klein Fiescherhorn. Wkrótce zbocze gwałtownie opada i zwęża się, formując poprzecinany szczelinami lodowiec schodzący kaskadą na pd., do lod. Walliser Fiescherfirn. Początkowo trzymamy się mniej więcej środka lodowca, aby uniknąć szczelin. Następnie

możemy przetraversować na jego lewy brzeg poniżej pd.-wsch. grani Ochs, gdzie wciąż spękane, ale łatwiejsze do pokonania stoki wyprowadzają nas na łagodniejszy teren lod. Walliser Fiescherfirn. Kontynuując trawers w kierunku pd.-wsch., mijamy punkt wysokościowy 3440 m (powyżej nas). Zjeżdżamy w dół stoku, który po poprzednich trudach wydaje nam się bardzo łagodny. Do schr. Finsteraarhornhütte, 3048 m, docieramy po krótkim podejściu z lodowca.

Etap 4

patrz s. 90 (etap 4. Alpy Berneńskie część północna)

Etap 5

Schr. Konkordiahütte, 2850 m – Gross Grünhorn, 4043 m – schr. Konkordiahütte, 2850 m

Suma podejść:	1193 m
Suma zejść:	1193 m
Stopień trudności:	PD+. Podejście stromym, pokrytym szczelinami lodowcem (uwaga na niebezpieczne seraki). Ostatni odcinek to wspinaczka wzdłuż wąskiego skalistego grzebienia (stok mocno eksponowany).
Przeważająca ekspozycja:	pd.-zach., zach.
Czas:	4–5 godz. podejścia; 6–8 godz. łącznie

Gross Grünhorn jest wspaniałym szczytem — bardzo charakterystycznym i pełnym kontrastów. Z wierzchołka rozpościera się doskonały widok na otaczające go alpejskie giganty. Widoczna ze schr. Finsteraarhornhütte jego wschodnia ściana jest w przeważającej części skalista i zupełnie niedostępna dla narciarzy turowych. Natomiast zbocze zachodnie, pomimo licznych szczelin i seraków, jest znacznie bardziej zachęcające i to tamtędy wiedzie trasa podejścia na nartach.

Narciarze na siodle Hugisattel – tu zostawiamy narty przed ostatnim odcinkiem wspinaczki na Finsteraarhorn.

Szczyt został zdobyty po raz pierwszy w sierpniu 1865 r. przez E. von Fellenberga wraz z P. Eggerem, P. Michelelem i P. Inäbnitem. Z racji zagrożenia ze strony szczelin, w okresie letnim droga pierwszego wejścia nie należy do uczęszczanych. Dla narciarzy stanowi ona jednak prawdziwą atrakcję.

Po zejściu z drabinek trawersujemy na pn.-zach. wokół podnóży Grünegg i podchodzimy prawym (patrzac w górę) brzegiem lod. Ewigschneefäld, mijając w ten sposób lodospad. Podchodzimy aż do punktu wysokościowego 3135 m u podnóży pd.-zach. grani Grüneggghornu. Powyżej

tego punktu rozpoczynamy podejście po przekątnej (z prawej na lewą stronę) na pn.-wsch., aby dotrzeć do stromej lodowcowej doliny poniżej szczytu Gross Grünhorn. Droga wiedzie stromym lodowcem, na którym w paru miejscach istnieje zagrożenie ze strony seraków. Pierwszą strefę szczelin mijamy, kierując się w lewo do dużego kotła lodowcowego. Następnie skręcamy w prawo i podchodzimy stromym lodowcem do przełęczy położonej między szczytami Grünhorn i Grüneggghorn. Z punktu nieco poniżej przełęczy skręcamy w lewo, ku podnóżom skalistej pd.-zach. grani. Zostawiwszy narty, kontynuujemy piesze podejście ośnieżoną skalistą granią szczytową. Wszelkie przeszkody terenowe

omijamy z lewej strony i wychodzimy na wierzchołek. Po drodze mijamy kilka niewielkich skalnych żandarmów. Podczas wspinaczki na grani można korzystać z pętli asekuracyjnej.

Ze szczytu wracamy do schroniska drogą podejścia.

Wariant trasy na Grünhorn przez Grünegghorn, 3860 m

Choć trochę dłuższy, wariant ten jest obiektywnie bezpieczniejszy i pozwala na zdobycie kolejnego wspaniałego szczytu.

Suma podejść: 1250 m

Suma zejść: 1250 m

Stopień trudności: PD+. Trawers mocno eksponowanych skał z odcinkami o trudności II. Podczas zejścia lod. Ewigschneefäld istnieje niebezpieczeństwo w postaci szczelin i seraków.

Przeważająca ekspozycja: pd.-zach.; pd. przy podejściu

Czas: 5–6 godz. podejścia

Po zejściu z drabinek podchodzimy lod. Grüneggfirn w kierunku przeł. Grünhornlücke. Na wysokości ok. 3000 m skręcamy na pn. w stronę pd. ściany Grünegghornu. Stromym zboczem wspinamy się do punktu wysokościowego 3475 m na wyraźnym ramieniu pd.-zach. grani. Mijamy je i idziemy dalej dość stromą pd.-zach. stroną do skalistego bocznego wierzchołka, 3787 m. Niosąc narty, przechodzimy eksponowaną skalistą granią na główny szczyt Grünegghornu, 3860 m. Trawersujemy go i schodzimy (zjeżdżamy na linie) na przełęcz pomiędzy wierzchołkami Grünhorn i Grünegghorn. Stąd podchodzimy nieco po skosie w lewo do podnóża skalistej pd.-zach. grani. Tu zostawiamy narty i pieszo podchodzimy ośnieżoną skalistą granią szczytową. Wszelkie przeszkody terenowe omijamy z lewej strony i wychodzimy na wierzchołek. Po drodze mijamy kilka niewielkich skalnych żandarmów. Podczas wspinaczki na grani można korzystać z pętli asekuracyjnej.

Przy zejściu możemy wybrać wariant pierwszy, to jest zjazd na nartach zachodnim zboczem na lod. Ewigschneefäld i dalej aż na Konkordiaplatz. Możemy też ponownie przetraversować szczyt Grünegghorn i zejść drogą podejścia. Ewentualnie z miejsca w pobliżu punktu wysokościowego 3475 m, czyli ramienia pd.-zach. grani, możemy zjechać lodowcem zalegającym na pd.-zach. zboczu. Odnajdując drogę przez pokryte szczelinami tereny, docieramy do lod. Ewigschneefäld na wysokości ok. 3100 m. Kontynuujemy zjazd lewym brzegiem lodowca, aż do podnóża Grünegg. Stąd od drabinek prowadzących do schroniska dzieli nas już tylko kilka kroków.

Widok na majestatyczny Gross Grünhorn, 4043 m (po lewej) oraz wierzchołek Grüneghorn (po prawej), fot. Rosmarie i Christian Bleuer.

Jak oszczędzić jeden dzień w drodze na Aletschhorn

Chcąc oszczędzić dzień w drodze na Aletschhorn, po zejściu z Gross Grünhornu możemy ominąć schr. Konkordiahütte i zjechać lodowcem Grosser Aletschgletscher, a następnie podejść do schronu Mittelaletschbiwak (ok. 800 m wspinaczki). Wariant jest jak najbardziej wykonalny dla grupy zaprawionych narciarzy.

Etap 6

Ostatni czterotysięcznik na tej trasie to wspaniały Aletschhorn, 4193 m — ogromny masyw zajmujący centralne miejsce wśród licznych wysokich szczytów otaczających lodowe pole Konkordiaplatz. Jest on trudny do zdobycia — podejścia są albo długie, albo bardzo strome. Dlatego też poniżej opisuję dwie możliwe drogi na szczyt. Decydując się na łatwiejszą z nich, przez lod. Mittelaletschgletscher, będziemy musieli zatrzymać się na noc w położonym na uboczu schronie.

Z dwóch opisanych tu tras ta wiodąca w górę pn. zboczem przez żebro Haslerrippe jest najbardziej bezpośrednia i najbardziej wymagająca — jednak przy stopniu trudności AD+ jest jak najbardziej wykonalna. Co więcej, jeśli pogoda dopisze, na pewno spodoba się narciarzom, którzy do tej pory nie napotkali na swej drodze większych trudności. Jest to podejście strome, które pokonywać będziemy w rakach, a nie na nartach. Alternatywą jest prostsza trasa, prowadząca lod. Mittelaletschgletscher koło schronu Mittelaletschbiwak. Ten wariant zabierze nam o jeden dzień więcej, ale przy gorszej pogodzie jest na pewno bezpieczniejszy. ◀

Etap 6**(Wariant drogi przez żebro Haslerrippe)**

Schr. Konkordiahütte, 2850 m – Aletschhorn, 4193 m
(przez żebro Haslerrippe) – Riederalp, 1900 m

Suma podejść:	1343 m
Suma zejść:	2293 m
Stopień trudności:	BSA. AD+. Średni kąt nachylenia 45°. Skaliste odcinki o trudności II i III.
Przeważająca ekspozycja:	pn. przy podejściu
Czas:	6–8 godz. ze schr. Konkordiahütte

Najbardziej bezpośredni szlak ze schr. Konkordiahütte na Aletschhorn wiedzie przez żebro Haslerrippe. Jest to jedna z najlepszych tego typu dróg w całym Oberlandzie. Przy odpowiedniej pokrywie śnieżnej dobrze przygotowana grupa nie będzie miała problemu z wejściem na szczyt tą drogą. Przy gorszych warunkach nie jest to najlepsza opcja. W takim przypadku pewniejszy, choć dłuższy, będzie wariant prowadzący przez lod. Mittelaletschgletscher. Dla większości grup wybór tej trasy będzie się wiązał z wydłużeniem wędrówki o jeden dzień oraz noclegiem w niedozorowanym schronie Mittelaletschbiwak (patrz poniżej). Żebro zostało po raz pierwszy zdobyte 4 lipca 1873 r. przez grupę wspinaczy w składzie F. Middlemore, J. Jaun młodszy i C. Lauener. Swoją nazwę otrzymało jednak na cześć G. Haslera, po tym jak w styczniu 1904 r. w towarzystwie F. i A. Amatterów dokonał pierwszego wejścia zimowego. Nazwanie żebra Haslerrippe mogło być również rodzajem hołdu ze strony Szwajcarskiego Klubu Alpejskiego dla fundatora schr. Konkordiahütte.

Po zejściu z drabinek prowadzących do schr. Konkordiahütte trawersujemy Konkordiaplatz na

*Na stromej ścianie
żebra Haslerrippe
w drodze na
Aletschhorn.*

pd.-zach., trzymając się lewego (patrząc w górę) brzegu lod. Grosser Aletschfirn. Tym samym idziemy w kierunku przeł. Lötschenlücke. Przechodzimy poniżej punktu wysokościowego 2866 m u podnóży pn.-zach. grani szczytu Dreieckhorn, a następnie pod skutą lodem ścianą, która opada z grani łączącej Dreieckhorn i Aletschhorn. Haslerrippe to następna dobrze widoczna skalna grań wyrastająca mniej więcej z poziomu 3000 m do punktu wysokościowego 3718 m. Jest to wspaniała, klasyczna droga na szczyt.

Podchodzimy po przekątnej, z lewej strony na prawą, przez strome śnieżne stoki, aby dotrzeć do podnóży żebra. Podejście skalną granią jest dość łagodne. Normalnie wchodzimy pieszo, a naszym oparciem są skały. Niekiedy pokrywa śnieżna jest na tyle gruba, iż możliwe jest pokonanie całej drogi po śniegu, aż do grani w punkcie wysokościowym 3718 m. W takim wypadku należy trzymać się lewej strony żebra.

Kiedy dotrzemy do grani, kontynuujemy podejście, teraz już łagodniejsze, na pd.-zach. w kierunku Aletschhornu. Od wysokości ok. 3750 m możemy iść

szerokim grzbietem, aż do punktu wysokościowego 4087 m i dalej pieszo do głównego wierzchołka. Druga możliwość to skierowanie się na wysokości ok. 3750 m na pd.-pd.-zach. i przetrawersowanie zbocza lodowca o ekspozycji wsch. Wznosi się ono łagodnie w kierunku pn.-zach. grani szczytowej. Doszedłszy do grani, skręcamy na lewo i pieszo podchodzimy na szczyt.

Ze szczytu schodzimy drogą podejścia do punktu wysokościowego 3718 m i kontynuujemy wzdłuż pn.-wsch. grani, zazwyczaj pieszo, aż do przeł. Aletschjoch, 3614 m. W tym miejscu opuszczamy grań i zjeżdżamy stromym stokiem na pd., mijając z lewej strony skalną wysepkę. Wciąż kierujemy się w lewo, aby ominąć skały poniżej punktu wysokościowego 3482 m i dotrzeć na wysokości ok. 3200 m do doliny lodowca poniżej Kleines Dreieckhorn. Zjeżdżamy tym zboczem do schronu Mittelaletschbiwak.

Ze schronu trawersujemy na pd.-zach., powyżej strefy szczelin na lod. Mittelaletschgletscher, mniej więcej do wysokości 3000 m. Następnie szerokim łukiem skręcamy na pd.-wsch. i kontynuujemy zjazd lodowcem. Trzymamy się na lewo od jego środkowej części, stopniowo kierując się ku jego pn.-wsch. brzegowi, aby znaleźć najlepszą drogę do lod. Grosser Aletschgletscher, na który wychodzimy na wysokości ok. 2200 m.

Trawersujemy ten łagodnie nachylony, szeroki lodowiec na pd., aby dotrzeć do jego lewego brzegu na wysokości ok. 2000 m. W tym miejscu schodzimy zeń i rozpoczynamy długie, niezbyt strome podejście na pd.-zach. do przeł. Riederfurka, 2065 m. Przekraczamy przełęcz ponad lasem Aletschwald i zjeżdżamy do drogi w Riederalp, 1900 m, lub tak daleko, jak pozwoli nam na to pokrywa śnieżna.

Etap 6 (Wariant drogi przez schron Mittelaletschbiwak)

Schr. Konkordiahütte, 2850 m – schron Mittelaletschbiwak, 3013 m

Suma podejść: ok. 800 m**Suma zejść:** ok. 650 m**Stopień trudności:** SAM**Przeważająca ekspozycja:** pd.**Czas:** 3–4 godz.

Po zejściu z drabinek prowadzących do schr. Konkordiahütte, zjeżdżamy na pd.-zach. w kierunku szczytu Dreieckhorn, aby dotrzeć do środkowej części lod. Grosser Aletschgletscher. Musimy być cały czas świadomi, że choć niezbyt stromy, jest on mocno spękany. Kontynuujemy zjazd lodowcem, kierując się na jego prawy brzeg. Dojeżdżamy na wysokość 2200 m, u stóp Olmenhornu, to jest w miejscu, gdzie lod. Mittelaletschgletscher łączy się z główną doliną. Skręcamy w prawo i podchodzimy nim na pn.-zach. prawym (patrząc w górę) brzegiem. W miarę jak zbocze staje się bardziej strome, stopniowo przechodzimy bliżej osi lodowca. Omijamy w ten sposób strefę szczelin znajdującą się poniżej schronu. Na wysokości ok. 2980 m skręcamy na pn.-wsch. i bez utraty wysokości trawersujemy lodowiec aż do schronu.

Etap 7

Schron Mittelaletschbiwak, 3013 m – lod. Mittelaletschgletscher – przeł. Aletschjoch, 3614 m – Aletschhorn, 4193 m (przez pn.-wsch. grań) – Riederalp, 1900 m

Suma podejść: 1180 m**Suma zejść:** 2293 m**Stopień trudności:** SAM. PD. Krótki odcinek S3.**Przeważająca ekspozycja:** pd.-zach., pn.-wsch.**Czas:** 4–6 godz. podejścia

Drugi co do wysokości szczyt Oberlandu, ale gigant, jeśli chodzi o rozmiary. Po raz pierwszy został zdobyty przez F. Tucketta oraz J. Bennena, P. Bohrena i V. Tairraz w czerwcu 1859 r. Wiosną 1918 r. niżej opisana trasa po raz pierwszy została

pokonana na nartach przez H. Laupera, F. Eggera i H. Rey'a.

Mimo, że mamy już za sobą długą wspinaczkę do schronu, przed nami wciąż prawie 1200 m deniwelacji do pokonania zanim dotrzemy na wierzchołek. Szczyt widziany ze schronu wydaje się wprawdzie być dość blisko, ale to tylko złudzenie — historia stara jak świat. Opuszczamy schron i stromym zboczem odnogi lodowca rozpoczynamy wspinaczkę na pn., w kierunku punktu wysokościowego 3482 m. Na wysokości ok. 3200 m rozpoczynamy podejście w poprzek lodowca na pn.-zach. Omijamy podnóża skał poniżej punktu wysokościowego 3482 m i kontynuujemy podejście stromym na całym odcinku zboczem, aby dotrzeć do przeł. Aletschjoch, 3614 m. Kiedy już dojdziemy na grań, skręcamy w lewo i pieszo kontynuujemy podejście wzdłuż stromego, wąskiego grzebienia do punktu wysokościowego 3718 m w górnej części żebra Haslerrippe. Z tego miejsca kontynuujemy podejście rozszerzającą się na pn.-wsch. granią Aletschhornu. Pierwsza możliwość to piesze podejście, bezpośrednio w górę grani do pn. wierzchołka, punkt wysokościowy 4087 m. Tę właśnie drogę powinien wybrać każdy kolekcjoner czterotysięczników. Z tego miejsca wąski grzebień prowadzi do faktycznego wierzchołka Aletschhornu, 4193 m. Druga opcja to zejście z pn.-wsch. grani na ścianę wschodnią na wysokości ok. 3750 m i skierowanie się na pd.-zach. na sam szczyt.

Zjeżdżamy drogą podejścia aż do lod. Grosser Aletschgletscher, to jest na wysokość ok. 2200 m. Lodowcem zjeżdżamy na pd., aby dotrzeć do jego lewego brzegu na wysokości ok. 2000 m. W tym miejscu opuszczamy go i rozpoczynamy łagodne podejście na ukos, ponad lasem Aletschwald, do

przeł. Riederfurka, 2065 m. Przechodzimy na drugą stronę przełęczy i schodzimy do położonego na południowych stokach słonecznego i wolnego od samochodów kurortu Riederalp, 1900 m. Przy ładnej pogodzie panorama jest zjawiskowa — rozciąga się od doliny Goms przez dolinę Rodanu na południe, gdzie kuszą nas swym widokiem kolejne czterotysięczniki Alp Walijskich, takie jak Dom, Weisshorn czy Matterhorn.

CZTEROTYSIĘCZNIKI OBERLANDU BERNEŃSKIEGO: PRZYDATNE INFORMACJE

Numer kierunkowy do Szwajcarii: 0041

Schroniska

Mönchsjochhütte, 3657 m

Tel.: 0041 33 971 34 72

Konkordiahütte, 2850 m

Tel.: 0041 33 855 13 94,

0041 81 384 64 62

Finsteraarhornhütte, 3048 m

Tel.: 0041 33 855 59 55, 0041 33 853 57 34 (rezerwacje)

Hollandiahütte, 3240 m

Tel.: 0041 27 939 11 35

Mittelaletschbiwak, 3013 m

Brak telefonu czy możliwości rezerwacji.

Informacja dostępna u gospodarza schronu, tel.: 0041 21 739 85 73.

13 miejsc. Podstawowy sprzęt kuchenny w ograniczonej ilości.

Przydatne kontakty:

Mountain Hostel w miejscowości Grund

Tel.: 0041 33 854 38 38

<http://www.mountainhostel.ch/>

Hotel Riederfurka w Riederalp

Tel.: 0041 27 927 21 31

Naturfreundehaus (Lüeg ins Land), Riederalp.

Rezerwacje: Tel.: 0041 848 880 800

e-mail: uran-reservation@bluewin.ch

Informacja turystyczna Grindelwald

Tel.: 0041 33 854 12 12

e-mail: touristcenter@grindelwald.ch

Informacja turystyczna Riederalp

Tel.: 0041 27 928 60 50

e-mail: info@riederalp.ch

Kolej Jungfraubahnen

Tel.: 0041 33 828 72 33

Komunikaty lawinowe

Dla wszystkich regionów: www.slf.ch,
wersje językowe: niem., ang., fr. i wł.

Tel.: 0041 848 800 187 (z zagranicy),

187 (ze Szwajcarii)

Telefony alarmowe:

Rega Central (szwajcarskie służby ratownictwa górskiego, Zurych):

Tel.: 01 382 11 11

Tel. ogólny: 1414 (Szwajcaria),

0041 333 333 333 (z zagranicy)

Policja, tel.: 117